

موضوع: مسائل مرزی

تاریخ: محرم ۱۲۳۹

مهر: فردرهای مسروی عباس

جناب مجددت و نجدت نصاب، جلالت و نبالت مآب، فخامت و شہامت انتساب، نظام آموزامون مرقح مهام جمہورن مشیر مشتری نظیر صائب تدبیر، زبده الولاة الفخام، عمدة الوزراء العظام، داودپاشا^۲ وزیر دارالسلام بغداد: باہ اعلامات مشفقانہ مخصوص می داریم کہ سابقاً مصحوب تاتار بہ آن جناب مرفوم داشته بودیم کہ عالیجہ مقرب الخاقان میرزا محمدعلی را برای تتمیم شرایط مصالحہ دولتین مأمور نزد آن جناب نموده ایم. آن جناب ہم بہ عالیجناب زبده الفضلاء، ملاعبدالمعزیز اظهار کردہ بود کہ عالیشان محمدآقای باش مصاحب را روانہ خواهد نمود. حال، کہ هنوز عالیجہ میرزا محمدعلی بہ آنجا نرسیدہ و محمدآقا بہ اینجا نیامدہ است، بہ عرض ما رسید کہ قشون اربیل^۳ و حیطہ و عرب بہ امداد محمدپاشا رسیدہ و تعرض بہ کوی^۴ و حریرہ در نظر ہست. اگرچہ با درایت و کفایتی کہ بہ ما از آن جناب معلوم شدہ این طور امور و اخبار را متلقی بہ قبول نداشتہ و باور نکرده ایم، لکن برای استحکام امر و اطمینان قلب عالیشان عقیدت نشان، سعیدبیک، غلام سرکلدیو^۵ بہ چاپاری روانہ و مرقوم می دلریم کہ بہ نحوی کہ ما بعد از مصالحہ از این طرف قدغن نمودہ ایم کہ خصام و فتنہ در نیام باشد. آن جناب ہم از آن طرف قدغن کند کہ تا ورود عالیجہ میرزا محمدعلی، احدی پا از دایرہ بیرون نگذاردہ هیچ کس از جای خود حرکت نکند و علم شَر و فساد از هیچ طرف بر پا نشود، تا عالیجہ مشارالہ نزد آن جناب وارد شود و تتمیم امر سفارت خود نماید. بعد از آن، ہر طور بہ امر و اشارت ما و اذن و اجازت دولتین علیتین در میان آن جناب و عالیجہ مشارالہ گفتگو شد و بہ امضای امنای دولتین علیتین رسید، سرحدداران طرفین از آن قرار رفتار خواهند کرد؛ و احدی را نمی رسد کہ امری کہ میان دو دولت بزرگ مہود شد و ممضی گردید، تخلفی از آن کند. باید آن جناب از ہمین قرار رفتار نمودہ بہ وصول این رقیمہ عنایت ضمیمہ بہ اطراف قدغن کند کہ هیچ کس حرکتی خلاف صواب نکرده مصدر امری ناشایست نشود. اگر بعد از رسیدن این پروانہ^۶ مرحمت نشانہ رفع این مقولہ امون کہ منبع مفسدہ و شَر و شور است، نشود و از آن طرف اقدام و جسارتی بہ ظهور رسد، بر امنای دولتین و خلائق شائقین معلوم و مشخص خواهد شد کہ مفسدہ جوئی از آن طرف ظاہر شدہ است؛ و بہ فضل و عنایت الہی، از طرف قرین الشرف دولت قاہرہ باہرہ سلطانی آنچه مقدور و مقدر

است بہ منصہ ظہور خواهد رسید؛ و نتیجہ این عجلہ و پیشدستی، کہ از آن طرف ظاہر شود، نظیر آن خواهد بود کہ در امر مندلیجین^۷ افتاد.

تحریراً فی شہر محرم الحرام سنہ ۱۲۳۹. ۵

توضیحات

۱) عباس میرزا نایب السلطنہ، چہارمین پسر فتحعلی شاہ، در چہارم ذی الحجہ ۱۲۰۳/۲۷ اوت ۱۷۸۹ متولد شد؛ و بنابر وصیت آغا محمدخان قاجار، کہ مادراولیعہد ایران بایستی از خاندان قاجار باشد، عباس میرزا، با آنکہ چہارمین فرزند فتحعلی شاہ بود، بہ ولیعہدی انتخاب شد(۱۲۲۳/۱۸۰۸)؛ و بہ ہمراہ میرزا عیسی قائم مقام و بہ سرداری ابراہیم خان سردار قاجار بہ حکمرانی آذر باجان مأمور گردید؛ و از این زمان، تبریز ولیعہد نشین قاجار شد. در طی جنگہای خونین ایران و روسیہ، یعنی سالہای ۱۲۱۸/۱۸۰۳ تا ۱۲۲۸/۱۸۱۳ و ۱۲۴۱-۱۸۲۶ تا ۱۲۴۳/۱۸۲۸، جانفشانیہا کرد و آشوبہای داخلی در خراسان، یزد، کرمان را سرکوب نمود(۱۲۴۶/۱۸۳۰- ۱۲۴۹/۱۸۳۳). برای آشنائی نمودن ایرانیان با علوم و فنون غرب عدہ ای را بہ اروپا فرستاد و سرانجام در چہل و پنج سالگی، در دہم جمادی الآخر ۱۲۴۹/۱۸۳۳، در مشہد در گذشت. دایرۃ المعارف فارسی/ ج ۲.

۲) داود پاشا از سال ۱۲۳۲/۱۸۱۷ تا ۱۲۴۶/۱۸۳۰، بہ مدت شانزدہ سال، والی بغداد بودہ است. سالنامہ بغداد/ ص ۱۲۸.

۳) اربیل (اربیل)، شہری نزدیک موصل حالیہ در خاک عراق.

۴) کوی، دہی از دہستان دیناران کہ در بخش اردل شہرستان شہر کرد واقع است. فرهنگ جغرافیایی ایران/ ج ۱۰.

۵) حریر، دہی از دہستان حومہ بخش کرد بہ قصر شیرین. همانجا/ ج ۵.

۶) پروانہ و پروانچہ (جمع، پروانجات) بہ معانی مختلف چون: اجازت، فرمان و حکم پادشاہ آمدہ است. در دورہ قراقویونلو و آق قویونلو، بہ فرمان شفاهی پادشاہ بہ رسد کسی کہ بدین رسائل و انشاء ابلاغ می شدہ است پروانچہ می گفتند. در دورہ صفویہ دیگر پروانچہ بہ این معنی بہ کار نمی رفتہ؛ بلکہ خود نوعی از اسناد دیوانی بودہ کہ آن را مهر می کردند و در دفاتر دیوان ثبت نمودہ مانند ارقام و فرمانہای دیگر بر آن طغرا می کشیدند. پروانچہ عموماً در موردی نوشته و صادر می شدہ کہ می خواستند مفاد و مضمون فرمان و رقم سابق را تأیید و تثبیت نمایند؛ و دیگر، برای تأیید و صحتہ گذاشتن بر مثالہایی کہ از جانب صدور و علمای مذہبی صادر می شدہ است نیز پروانچہ، با طغرای «فرمان ہمایون شد»، می نوشتہ اند. برای آگاهی بیشتر، ر. ک. مقدمہ ای بر شناخت اسناد تاریخی/ صص ۹۰-۸۶.

۷) مندلیجین، در ۱۱۵ کیلومتری شمال شرق بغداد و در ۷ کیلومتری مرز ایران واقع است. قاموس اعلام